

Тема: Облаштування повоєнного світу

План.

1. Зміни у світі в результаті Другої світової війни
2. Створення ООН
3. Мирні договори з колишніми союзниками Німеччини у війні

Література

1. Бураков Ю.В. Всесвітня історія: новітні часи. -1945-1998: Підручник для 11 кл.- К.: «Генеза», 2000 – 400с.;
2. Гісем О.В. «Всесвітня історія 10-11 клас (розробки уроків)».- Харків «Ранок» 2007р.;
3. Воронявський О.В. «Всесвітня історія»: Наочний довідник / О.В. Воронявський, Н.Л. Міщенко. – Х.: Вид-во «Ранок», 2011. – 128 с.
4. <http://ukrmap.su/uk-uh5> - Всесвітня історія

1. Друга світова війна різко змінила співвідношення сил на світовій арені. Німеччина, Італія, Японія, які до війни належали до числа великих держав, у результаті військової поразки на деякий час перетворилися на залежні країни, окуповані іноземними військами. Їхній економічний потенціал був істотно ослаблений. Тимчасово втратила статус великої держави й Франція, що була розгромлена Німеччиною в 1940 р. і протягом чотирьох років перебувала під окупацією німецько-фашистських військ. Великобританія, хоча й завершила війну як одна з трьох великих держав-переможниць, ослабила свої позиції. В економічному й військовому відношенні вона далеко відстала від США й була залежною від американської допомоги.

Сполучені Штати Америки значно зміцнили свої позиції на світовій арені. Американці мали у своєму розпорядженні найчисленнішу і наймогутнішу армію в усьому капіталістичному світі; до 1949 р. вони користувалися монополією на ядерну зброю. США перетворилися на лідера капіталістичного

світу, що претендували на світову гегемонію. Іншою найвпливовішою силою у світовій політиці став Радянський Союз, престиж якого в післявоєнному світі зріс небувалою мірою. Виходячи з того, що СРСР зазнав найбільших утрат за часів війни і його внесок у розгром фашизму був вирішальним, радянське керівництво претендувало на провідну роль у вирішенні питань післявоєнного облаштування світу. Отже, почали визначатися контури нової, біполярної структури післявоєнного світу.

Визначилися й сфери впливу «наддержав», що конфронтували між собою. На конференції в Ялті та наступних нарадах представників СРСР, США й Великобританії було досягнуто згоди про роздільну лінію між радянськими й англо-американськими військами, що діяли в Європі. Вона проходила з півночі на південь: від Балтійського моря через Німеччину й Австрію, по кордону Югославії з Італією аж до Адріатичного моря. Територія на схід від цієї лінії (за винятком Греції) звільнялася радянськими військами, на захід від неї — англо-американськими. Аналогічна роздільна лінія — по 38-й паралелі — була проведена й у Кореї. Північну Корею звільняли радянські війська, Південну Корею — американські. Спочатку ці роздільні лінії мислилися як тимчасовий військовий захід, проте незабаром вони перетворилися на фактичний кордон між радянською й американською сферами впливу.

Важливим фактором світового розвитку стає національно-визвольний рух. До моменту закінчення Другої світової війни він досяг найбільшого розмаху в країнах Південно-Східної Азії. Капітуляція Японії стала сигналом для проголошення незалежності В'єтнаму, Індонезії і Бірми. Рух за незалежність розгорнувся на Філіппінах, в Індії, у Малайї й інших азіатських країнах. Починається розпад колоніальної системи. Радянське керівництво активно підтримувало процес деколонізації, що підривала позиції європейських союзників США. Політична підтримка й військово-технічна допомога СРСР дозволили китайським комуністам здобути перемогу в громадянській війні й взяти під свій контроль майже всю територію країни. Прихильники Радянського

Союзу очолили держави, що виникли на півночі Кореї й на півночі В'єтнаму. Надалі регіональне суперництво між СРСР і США усе більше загострювалося.

2. Важливою подією перших післявоєнних років стало створення Організації Об'єднаних Націй (ООН), головним завданням якої було підтримання міжнародного миру й безпеки, розвиток співробітництва між народами й державами.

Відповідно до рішення Ялтинської конференції, Установча конференція ООН відкрилася у **квітні 1945 р.** у Сан-Франциско (США). На неї були запрошені держави, що оголосили війну Німеччині й іншим країнам фашистського блоку. Серед засновників ООН була й Україна.

Конференція ухвалила Статут **ООН**, що зафіксував найважливіші принципи міжнародного права: розвиток дружніх відносин між націями на засадах рівноправності й самовизначення народів, невтручання у внутрішні справи інших держав, розв'язання міжнародних суперечок мирними засобами, утримання від загрози застосування сили.

Відповідно до Статуту керівними органами ООН є **Генеральна Асамблея** — збори всіх членів ООН щорічного скликання, де кожна країна має один голос, і **Рада Безпеки**, що складалася з 5 постійних членів (СРСР, США, Великобританія, Франція і Китай) і 6 непостійних, що обираються Генеральною Асамблеєю. Рада Безпеки набувала права санкцій, блокади й застосування сили проти агресора. Кожний з постійних членів Ради Безпеки мав право вето стосовно будь-якого рішення, що не відповідало його інтересам. Насправді право вето означало, що Рада Безпеки не могла вжити жодних заходів проти дій кого-небудь зі своїх постійних членів.

Були затверджені й інші органи: Секретаріат на чолі з Генеральним секретарем, Міжнародний суд, Рада з опіки та ін. Крім того, при ООН був створений ряд спеціалізованих міжнародних організацій: ЮНЕСКО (Організація з питань освіти, науки й культури), МОП (Міжнародна організація праці), ЮНІСЕФ (Дитячий фонд ООН) та ін. Статут ООН набув

чинності **24 жовтня** 1945 р. Цей день щорічно відзначається як день ООН. Штаб-квартира ООН розташовується в Нью-Йорку.

У 1945 р. членами ООН стали 50 держав, що взяли участь у конференції в Сан-Франциско. Країни фашистського блоку спочатку не допускалися до членства в ООН. Потім кількість її членів значно збільшилась і до кінця 50-х років досягла 83.

3. Одним з найбільш нагальних питань післявоєнного врегулювання було укладання мирних договорів. Оскільки Німеччина не мала уряду, держави-переможниці вирішили в першу чергу укласти мирні договори з європейськими союзниками Німеччини — Італією, Румунією, Угорщиною, Болгарією і Фінляндією.

Проекти цих договорів були підготовлені Радою міністрів закордонних справ п'яти великих держав: СРСР, США, Великобританії, Франції і Китаю. Підготовлені проекти були винесені на розгляд **Паризької мирної конференції**, що проходила з липня по жовтень **1946 р.**

У процесі підготовки договорів, як і під час роботи Паризької конференції, виявилися серйозні суперечності між СРСР, США і Великобританією. Уряд СРСР підтримував створені за його сприяння уряди Румунії, Угорщини і Болгарії, а уряди США і Великобританії вимагали їхньої докорінної реорганізації.

У результаті взаємних поступок все ж таки вдалося досягти домовленостей зі спірних питань, і до кінця 1946 р. робота з підготовки договорів була завершена. **У лютому 1947 р.** у Парижі відбулося **підписання мирних договорів** з Італією, Румунією, Угорщиною, Болгарією і Фінляндією.

У преамбулах мирних договорів мова йшла про припинення стану війни з колишніми союзниками Німеччини. Політичні постанови мирних договорів зобов'язували переможені країни надати своїм громадянам усі демократичні свободи, не допускати відродження фашистських організацій, віддати під суд військових злочинців.

Територіальні постанови мирних договорів скасували надбання, здійснені раніше фашистськими агресорами. **Італія** визнала суверенітет Албанії й Ефіопії, втратила свої колонії в Африці. Окуповані італійцями Додеканезькі острови поверталися Греції. Слов'янські землі, за винятком Трієста, передавалися Югославії. Трієст і невелика область, що прилягала до нього, були проголошені вільною територією (в 1954 р. західна частина «вільної території» з м. Трієст відійшла до Італії, східна — до Югославії). **Угорщина** повернула **Румунії** частину Трансільванії. **Фінляндія** повернула СРСР область Петсамо (Печенга) і надала Радянському Союзу територію Порккала-Удд (недалеко від Гельсінкі) в оренду терміном на 50 років для створення там радянської військово-морської бази. Кордони **Болгарії** залишилися незмінними.

Економічні розділи договорів передбачали виплату репарацій жертвам агресії: Радянському Союзу, Албанії, Греції, Югославії, Чехословаччині та Ефіопії.

Питання для закріплення:

- ✓ Назвіть дату роботи Паризької мирної конференції?
- ✓ Що таке репарації?
- ✓ Назвіть основні завдання Ліги Націй?

